

Υπόθεση C-433/20

Προδικαστική παραπομπή

Ημερομηνία καταθέσεως:

15 Σεπτεμβρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Oberlandesgericht Wien (Αυστρία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

7 Σεπτεμβρίου 2020

Εκκαλούσα:

Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH

Εφεσίβλητη:

Strato AG

[παραλειπόμενα]

Το Oberlandesgericht Wien (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Βιέννης, Αυστρία), δικάζον σε δεύτερο βαθμό [παραλειπόμενα] την υπόθεση μεταξύ της εκκαλούσας AUSTRO- MECHANA Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft m.b.H., 1030 Βιέννη, [παραλειπόμενα] και της εφεσίβλητης Strato AG, 10587 Βερολίνο, Γερμανία [παραλειπόμενα] με αντικείμενο λογοδοσία(43.200 ευρώ) και καταβολή (5.000 ευρώ) κατόπιν εφέσεως που ασκήθηκε από την πρωτοδίκως ενάγουσα κατά της απόφασης του Handelsgericht Wien (δικαστηρίου εμπορικών διαφορών Βιέννης, Αυστρία) της 25ης Φεβρουαρίου 2020 [παραλειπόμενα], εξέδωσε την ακόλουθη

Δ ι ά τ α ξ η

I. Υποβάλλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

Ερώτημα 1: Έχει η φράση «σε οποιοδήποτε μέσο» του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, την έννοια ότι καταλαμβάνει και διακομιστές που βρίσκονται στην κατοχή τρίτων προσώπων, τα οποία διαθέτουν σε φυσικά πρόσωπα (πελάτες) για ιδιωτική χρήση (και όχι για άμεσους ή έμμεσους εμπορικούς σκοπούς) [σελ. 2 του πρωτοτύπου] χώρο αποθήκευσης στους εν λόγω διακομιστές, τον οποίο οι πελάτες χρησιμοποιούν για αναπαραγωγή μέσω αποθήκευσης («cloud computing [υπολογιστικό νέφος]»);

Ερώτημα 2: Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως: Έχει η παρατιθέμενη στο πρώτο ερώτημα διάταξη την έννοια ότι τυγχάνει εφαρμογής επί εθνικής ρυθμίσεως, κατά την οποία ο δημιουργός έχει αξίωση για δίκαιη αμοιβή (αμοιβή για μέσα αποθήκευσης δεδομένων),

- αν έργο (το οποίο μεταδίδεται μέσω ραδιοηλεκτρονικής εκπομπής, τίθεται στη διάθεση του κοινού ή έχει αποτυπωθεί σε αποθηκευτικό μέσο, κατασκευασμένο για εμπορικούς σκοπούς) αναμένεται εκ της φύσεώς του να αναπαραχθεί για προσωπική ή ιδιωτική χρήση, με αποθήκευσή του «σε κάθε είδους αποθηκευτικό μέσο, το οποίο είναι πρόσφορο για τέτοια αναπαραγωγή και τίθεται σε κυκλοφορία στην εγχώρια αγορά για εμπορικούς σκοπούς»,

- και αν στο πλαίσιο αυτό χρησιμοποιείται η μέθοδος αποθήκευσης που περιγράφεται στο πρώτο ερώτημα;

II. [παραλειπόμενα] [αναστολή της διαδικασίας]

Σκεπτικό

1. Η εκκαλούσα είναι εταιρία συλλογικής διαχειρίσεως δικαιωμάτων, η οποία προστατεύει καταπιστευτικώς δικαιώματα παραχωρήσεως της εκμεταλλεύσεως και αξιώσεις αμοιβής επί μουσικών έργων με ή χωρίς στίχους, στο όνομά της, αλλά προς το συμφέρον και για λογαριασμό των δικαιούχων τους.

Οι ακόλουθες εταιρίες συλλογικής διαχειρίσεως δικαιωμάτων

- Literar-Mechana Wahrnehmungsgesellschaft für Urheberrechte, Gesellschaft m.b.H.
- VAM Verwertungsgesellschaft für audiovisuelle Medien GmbH
- VdFS – Verwertungsgesellschaft der Filmschaffenden registrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung και
- Verwertungsgesellschaft Rundfunk GmbH

ασκούν αντιστοίχως τις ίδιες δραστηριότητες. [σελ. 3 του πρωτοτύπου]

Στο πεδίο δραστηριότητας όλων των εταιριών συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων εμπίπτουν ιδίως οι εκ του νόμου αξιώσεις για αμοιβή που προβλέπονται στο άρθρο 42b, παράγραφος 1, του αυστριακού Urheberrechtsgesetz (νόμου περί του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων, στο εξής: UrhG) («αμοιβή για μέσα αποθήκευσης δεδομένων»).

Η εκκαλούσα ζήτησε λογοδοσία και εν συνεχεία καταβολή αμοιβής για μέσα αποθήκευσης δεδομένων και ισχυρίστηκε [παραλειπόμενα] ότι οι προαναφερθείσες εταιρίες συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων της ανέθεσαν τη δικαστική επιδίωξη και των δικών τους αξιώσεων για αμοιβή κατά το άρθρο 42b, παράγραφος 1, UrhG, και ότι της έχουν εκχωρήσει τις εν λόγω αξιώσεις.

Η εκκαλούσα υποστήριξε ότι με τον Urheberrechtsgesetznovelle 1980 (τροποποιητικό νόμο του 1980 περί του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων, στο εξής: UrhGNov 1980), BGBl 1980/321, ο νομοθέτης προέβλεψε αξίωση για δίκαιη αμοιβή κατά όλων, όσοι θέτουν σε κυκλοφορία στην εγχώρια αγορά για εμπορικούς σκοπούς ορισμένα μέσα αποθήκευσης δεδομένων προς τον σκοπό της αναπαραγωγής και της αποθήκευσης. Έκτοτε, η ρύθμιση αυτή έχει αναθεωρηθεί επανειλημμένως με σκοπό να προσαρμοστεί στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και τις απαιτήσεις του ευρωπαϊκού δικαίου, εσχάτως με τον Urheberrechts-Novelle 2015 (τροποποιητικό νόμο του 2015 περί του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων, στο εξής: Urh-Nov 2015), BGBl I 2015/99, με τον οποίο συμπεριλήφθηκαν στο πεδίο εφαρμογής, ως «κάθε είδους μέσα αποθήκευσης δεδομένων», ιδίως οι σκληροί δίσκοι ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Η εκκαλούσα επισημαίνει ότι προσφάτως εμφανίστηκαν στην αγορά σκληροί δίσκοι μεγάλης ισχύος («cloud») για την αναπαραγωγή έργων προοριζόμενοι για (προσωπική και) ιδιωτική χρήση, τους οποίους εκμεταλλεύονται τρίτοι για λογαριασμό εταιρικών και ιδιωτών πελατών.

Μία τέτοια υπηρεσία παρέχει και η εφεσίβλητη, υπό την ονομασία «HiDrive». Σύμφωνα με την περιγραφή του παρόχου, η μνήμη cloud (νέφος) αποτελεί «μια εικονική μνήμη που λειτουργεί με τέτοια ταχύτητα και είναι το ίδιο εύκολη στη χρήση, όπως και ένας (εξωτερικός) σκληρός δίσκος». Κατά την εκκαλούσα, η εφεσίβλητη διαφήμιζε ότι η μνήμη «παρέχει αρκετό χώρο για αποθήκευση φωτογραφιών, μουσικής και ταινιών, συγκεντρωμένων σε έναν κεντρικό χώρο». **[σελ. 4 του πρωτοτύπου]**

Η διατύπωση που έχει επιλεγεί στο άρθρο 42b, παράγραφος 1, UrhG, έχει σκοπίμως γενικό χαρακτήρα, όπως προκύπτει ήδη από το γράμμα της, ώστε η αμοιβή για μέσα αποθήκευσης δεδομένων να οφείλεται ακόμη και όταν «τίθενται σε κυκλοφορία» κάθε είδους μέσα αποθήκευσης δεδομένων στην εγχώρια αγορά, καθ' οιονδήποτε τρόπο και καθ' οιαδήποτε μορφή, για εμπορικούς σκοπούς, στα οποία πρέπει να υπαχθεί και η παροχή αποθηκευτικού χώρου στο «cloud».

Όπως υποστηρίζει η εκκαλούσα, η έκφραση «τίθενται σε κυκλοφορία» δεν αφορά αμιγώς τη φυσική διάδοση, αλλά αφήνει σκοπίμως περιθώριο ώστε να συμπεριληφθεί κάθε διαδικασία που, εκ του αποτελέσματος, θέτει στη διάθεση των χρηστών στην εγχώρια αγορά, αποθηκευτικό χώρο για αναπαραγωγή που προορίζεται για (προσωπική ή) ιδιωτική χρήση. Επιπλέον, στο άρθρο 42b, παράγραφος 3, UrhG διευκρινίζεται επίσης ότι κρίσιμο στοιχείο αποτελεί το κατά πόσον η θέση σε κυκλοφορία προέρχεται από σημείο εντός της εθνικής επικράτειας ή από την αλλοδαπή.

Το αυστριακό Ανώτατο Δικαστήριο (Oberstes Gerichtshof στο εξής: OGH) έχει αποφανθεί αναφορικά με την αμοιβή για μέσα αποθήκευσης δεδομένων ότι η σύμφωνη προς την οδηγία ερμηνεία δεν δύναται να αποκλειστεί ούτε και από το γράμμα νομοθετικής διατάξεως. Τέτοια ερμηνεία προτάσσει και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Η εφεσίβλητη αντικρούει την αγωγή προβάλλοντας

[παραλείπόμενα] ότι από την ισχύουσα μορφή του νόμου περί του δικαιώματος του δημιουργού δεν προκύπτει αμοιβή για υπηρεσίες cloud. Αντιθέτως ο νομοθέτης, έχοντας γνώση των τεχνικών δυνατοτήτων, σκοπίμως παρέλειψε να προβλέψει τη δυνατότητα αυτή.

Κατά την εφεσίβλητη, δεν χωρεί σύγκριση μεταξύ των υπηρεσιών *cloud* και των φυσικών μέσων αποθήκευσης. Ως εκ τούτου, τυχόν ερμηνεία που θα περιελάμβανε και τις υπηρεσίες *cloud* δεν είναι δυνατή: τούτο διότι δεν τέθηκαν σε κυκλοφορία στην αγορά μέσα αποθήκευσης δεδομένων, αλλά διατέθηκε απλώς χώρος αποθήκευσης. Η εφεσίβλητη δεν πωλεί ούτε εκμισθώνει φυσικά μέσα αποθήκευσης στην Αυστρία. Παρέχει απλώς χώρο αποθήκευσης στο διαδίκτυο στους διακομιστές της που είναι εγκατεστημένοι στη Γερμανία. **[σελ. 5 του πρωτοτύπου]**

Η εφεσίβλητη έχει ήδη καταβάλει εμμέσως (καθώς έχουν ήδη συνυπολογιστεί στην τιμή από τον κατασκευαστή/εισαγωγέα) τα δικαιώματα του δημιουργού για τους διακομιστές της στη Γερμανία, ενώ και οι (αυστριακοί) χρήστες κατέβαλαν τέτοιου είδους δικαιώματα για τα μηχανήματα που είναι απαραίτητα, ώστε στη συνέχεια να καταστεί δυνατή η φόρτωση περιεχομένου (content) στο *cloud*. Συνεπώς η επιβολή πρόσθετης αμοιβής για μέσα αποθήκευσης δεδομένων, η οποία θα αφορούσε τις μνήμες *cloud*, θα οδηγούσε σε διπλή ή ακόμα και τριπλή υποχρέωση καταβολής επιβαρύνσεων.

3. Το Handelsgericht Wien απέρριψε την αγωγή με το νομικό σκεπτικό ότι οι δημιουργοί και οι φορείς δικαιωμάτων προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας (ήτοι οι «φορείς δικαιωμάτων») έχουν αξίωση για δίκαιη αμοιβή οσάκις τίθενται σε κυκλοφορία μέσα αποθήκευσης (από σημείο που βρίσκεται είτε εντός της επικράτειας είτε στην αλλοδαπή) στην εγχώρια αγορά για εμπορικούς σκοπούς, αν εκ της φύσεως του προστατευόμενου έργου αναμένεται να αναπαραχθεί αυτό διά της ενσωματώσεώς του σε υλικό φορέα εικόνας ή ήχου για προσωπική ή

ιδιωτική χρήση (κατά τρόπο που επιτρέπεται βάσει του άρθρου 42, παράγραφοι 2 έως 7, UrhG), και μάλιστα σε σχέση με κάθε είδους μέσα αποθήκευσης, τα οποία είναι πρόσφορα για τέτοιου είδους αναπαραγωγές.

Μετά την έκδοση της αποφάσεως 4 Ob 138/13t, το OGH δέχεται ότι αμοιβή οφείλεται και για τους σκληρούς δίσκους των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Το Handelsgericht επισημαίνει ότι το ίδιο αποφάνθηκε και το Δικαστήριο στην απόφαση C-463/12, *Copydan*, σχετικά με τα πλινθία και τις κάρτες μνήμης των κινητών τηλεφώνων. Τέλος, με τον Urh-Nov 2015 το σκεπτικό αυτό υιοθετήθηκε και στο κείμενο του άρθρου 42, παράγραφος 1, UrhG, το οποίο πλέον ρητώς κάνει λόγο για «κάθε είδους μέσα αποθήκευσης», στα οποία περιλαμβάνονται και οι – εσωτερικοί και εξωτερικοί – σκληροί δίσκοι ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Υπηρεσίες *cloud* υπάρχουν σε πολλές διάφορες μορφές. Στο επίκεντρο της υπηρεσίας βρίσκεται η διασφάλιση ότι ο χρήστης διαθέτει ορισμένη χωρητικότητα μνήμης χωρίς να έχει απαίτηση ότι το περιεχόμενο θα αποθηκεύεται σε συγκεκριμένο διακομιστή ή σε συγκεκριμένους διακομιστές. Αντιθέτως, [σελ. 6 του πρωτοτύπου] η δυνατότητά του περιορίζεται στο να μπορεί να έχει πρόσβαση στη χωρητικότητα μνήμης «οπουδήποτε στο *cloud*» του παρόχου.

Κατά συνέπεια, η εφεσίβλητη δεν παραχωρεί στους πελάτες της μέσα αποθήκευσης, αλλά διαθέτει ηλεκτρονικά σε αυτούς, υπό μορφή παρεχόμενης υπηρεσίας, χωρητικότητα μνήμης.

Καίτοι στην αξιολόγηση του σχεδίου του Urh-Nov 2015 ζητήθηκε ρητώς και με τροπολογία ως προς τη διατύπωσή του να ληφθεί υπόψη και η αποθήκευση σε *cloud*, εντούτοις, επιλέγοντας συνειδητά να μην συμπεριλάβει τέτοια ρύθμιση, ο νομοθέτης κατέστησε σαφή τη θέση του ως προς το ζήτημα αυτό. Συνεπώς, δεδομένου ότι δεν υφίσταται κενό ρύθμισης που να έρχεται σε αντίθεση προς τον επιδιωκόμενο από τον νομοθέτη σκοπό, δεν χωρεί ερμηνεία *contra legem*.

4. Κατά της ως άνω κρίσεως βάλλει η έφεση της εκκαλούσας, η οποία υποστηρίζει ότι πρόκειται περί εσφαλμένης νομικής κρίσεως και ζητεί να μεταρρυθμιστεί η απόφαση και να γίνει δεκτή η αγωγή.

Η εφεσίβλητη ζητεί την απόρριψη της εφέσεως.

5. Επί των προπαρατεθέντων αιτημάτων το εφετείο έκρινε ως εξής:

5.1 Το εφετείο δεν συμερίζεται την εκτίμηση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου σύμφωνα με την οποία κρίσιμη για την ερμηνεία κανόνα δικαίου είναι η διαλεκτική διαδικασία που εφαρμόστηκε κατά την αξιολόγησή του προτού ο νομοθέτης καταλήξει στην επιλογή του. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (αυστριακού αστικού κώδικα) πρέπει να δίδεται προτεραιότητα στην ιδιαίτερη σημασία που έχουν οι λέξεις στο συγκεκριμένο πλαίσιο, καθώς και στη «σαφή πρόθεση» του νομοθέτη· εντούτοις, στο

συγκεκριμένο πλαίσιο απαιτείται ερμηνεία σύμφωνη προς την οδηγία και, ως εκ τούτου, προς το δίκαιο της Ένωσης, η οποία εναπόκειται στο Δικαστήριο.

5.2 Το άρθρο 42b, παράγραφος 1, UrhG ορίζει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

(1) Ο δημιουργός έργου [...] το οποίο, εκ της φύσεώς του, αναμένεται να αναπαραχθεί [...] διά της ενσωματώσεώς του **σε υλικό φορέα εικόνας ή ήχου**, για προσωπική ή ιδιωτική χρήση δικαιούται εύλογης αμοιβής [σελ. 7 του πρωτοτύπου] οσάκις **κάθε είδους υλικοί φορείς** που είναι πρόσφοροι για τέτοιου είδους αναπαραγωγές τίθενται σε κυκλοφορία εντός της εγχώριας αγοράς για εμπορικούς σκοπούς.

Η ρύθμιση αυτή έχει θεσπιστεί κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 2001/29, το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οποίας, ορίζει τα εξής:

(2) Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν εξαιρέσεις ή περιορισμούς από το δικαίωμα αναπαραγωγής που προβλέπεται στο άρθρο 2 στις ακόλουθες περιπτώσεις: [...]

β) αναπαραγωγές σε **οποιοδήποτε μέσο** που πραγματοποιούνται από φυσικό πρόσωπο για ιδιωτική χρήση [...], υπό τον όρο ότι οι δικαιούχοι λαμβάνουν δίκαιη αποζημίωση [...], [...]

(Οι υπογραμμίσεις έχουν γίνει από το εφετείο.)

Αν, με βάση τα ανωτέρω, οι εν λόγω ρυθμίσεις καλύπτουν και την αποθήκευση περιεχομένου σε *cloud*, η υπόθεση δεν θα κριθεί αποκλειστικά βάσει του αυστριακού νόμου, αλλά σε συνδυασμό με την προαναφερθείσα οδηγία. Δεδομένου δε ότι η ερμηνεία αφορά οδηγία, ήτοι πράξη των οργάνων της Ένωσης (άρθρο 267 ΣΛΕΕ), το Δικαστήριο καλείται να αποφανθεί με προδικαστική απόφαση.

5.3 Δεν υφίσταται *acte clair*, δεδομένου ότι το Δικαστήριο, στην απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2017, C-265/16, *VCAST*, (ECLI:EU:C:2017:913) έχει ήδη αποφανθεί ότι η αποθήκευση προστατευμένων περιεχομένων σε *cloud* ισοδυναμεί με εκμετάλλευση δικαιωμάτων που απονέμονται στον δημιουργό· γενικώς για το ζήτημα του «*cloud*» βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Maciej Szpunar επ' αυτού (ECLI:EU:C:2017:649).

[παραλειπόμενα]